

POSTANOWIENIE

27 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 27 marca 2026 r. w Warszawie
zażalenia B.B. i P.S.

na wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 11 kwietnia 2022 r., I ACa 1685/21,
w sprawie z powództwa B.B. i P.S.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

- 1) podejmuje zawieszone postępowanie,**
- 2) uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 2., pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

[M.O.]

UZASADNIENIE

Pozwem z 22 czerwca 2020 r. przeciwko Bankowi S.A. w W. B.B. i P.S. wnieśli o: ustalenie, że umowa o kredyt budowlany nr [...] zawarta pomiędzy powodami i poprzednikiem prawnym pozwanej w dniu 6 marca 2007 r. jest nieważna, jak również o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz 103 977,74 zł oraz 64 946,08 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 14 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty. Na wypadek nieuwzględnienia tych roszczeń powodowie wnieśli o uznanie za bezskuteczne wobec nich wskazanych w pozwie postanowień umowy kredytu.

W dniu 21 maja 2021 r. powodowie rozszerzyli żądanie pozwu domagając się dodatkowo w ramach żądania głównego zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej kwoty 100 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia zmiany powództwa do dnia zapłaty oraz kwoty 7,24 CHF a także nakazania pozwanej złożenia do Sądu Rejonowego w O. wniosku o wykreślenie z księgi wieczystej o numerze [...] hipoteki zwykłej i hipoteki kaucyjnej. W zakresie roszczenia ewentualnego powodowie wnieśli natomiast dodatkowo o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kwoty 115 436,84 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia zmiany powództwa do dnia zapłaty tytułem zwrotu nadpłaty ponad faktycznie należne raty kredytu, powstałej na skutek stosowania przez pozwaną klauzul niedozwolonych.

Wyrokiem z 11 sierpnia 2011 r., I C 818/20, Sąd Okręgowy we Wrocławiu ustalił, że umowa kredytu budowlanego w walucie wymienialnej nr [...] zawarta w dniu 6 marca 2007 r. pomiędzy powodami a Bankiem S.A. w W. jest nieważna (pkt I); zasądził od pozwanej na rzecz powodów łącznie kwotę 103 177,74 zł oraz kwotę 64 953,32 CHF (sześćdziesiąt cztery tysiące dziewięćset pięćdziesiąt trzy franków szwajcarskich 32/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi w sposób szczegółowo opisany w sentencji wyroku (pkt II); oddalił powództwo w pozostałej części (pkt III); zasądził od pozwanej na rzecz powodów łącznie kwotę 1100 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt IV).

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wniosła pozwana, zaskarżając ten wyrok w zakresie punktów I, II i IV, formułując w apelacji m.in. zarzuty naruszenia art. 189 k.p.c.; art. 65 k.c.; art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE z 1993 r., L 95, s. 29).

Wyrokiem z 11 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w punkcie I w ten sposób, że oddalił powództwo o stwierdzenie nieważności umowy kredytu budowlanego w walucie wymienialnej nr [...], zawartej w dniu 6 marca 2007 r. pomiędzy Bankiem S.A. w W. a powodami (pkt I); uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji w zakresie punktów II i IV i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania co do

pozostałych roszczeń powodów oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd odwoławczy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym zawarte w umowie kredytowej łączącej strony postanowienia odwołujące się do tabel kursowych, według których bank w sposób dowolny najpierw decydował o tym, po jakim kursie CHF zostanie wypłacone powodom świadczenie, a następnie po takim kursie świadczenie to będzie przez powodów spłacane, stanowiły niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ k.p.c.

Sąd drugiej instancji przyjął jednak, że wyłączenie obowiązywania klauzuli przeliczeniowej (wobec jej abuzywności) nie wpływa na taką zmianę świadczeń głównych stron, że umowa nie mogłaby nadal obowiązywać. W ocenie Sądu bezskuteczny staje się jedynie mechanizm konkretnego przeliczania franków szwajcarskich na złote polskie. Aby waloryzacja była dokonywana według obiektywnych mierników, zdaniem Sądu *ad quem*, uzasadnione jest zastosowanie, w miejsce kursu waluty ustalanego przez kredytodawcę, kursu średniego NBP.

Z uwagi na to, że Sąd pierwszej instancji uwzględnił żądanie główne, a tym samym nie rozpoznawał zgłoszonych przez powodów żądań ewentualnych, Sąd odwoławczy uznał, że w tym zakresie nie została rozpoznana istota sprawy, co uzasadniało uchylenie wyroku Sądu *a quo* w pozostałym zakresie.

Powodowie wnieśli zażalenie na wyrok Sądu drugiej instancji, zaskarżając go w zakresie punktu 2. i formułując pod jego adresem zarzuty naruszenia art. 386 § 4 oraz art. 327¹ § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. W oparciu o sformułowane w zażaleniu zarzuty wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu.

Powodowie wnieśli również skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji, zaskarżając go w zakresie punktu 1.

Wyrokiem z 30 maja 2025 r., II CSKP 13/24, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 11 kwietnia 2022 r. w części, tj. w punkcie 1. oraz przekazał sprawę w tej części Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy przywołał mającą moc zasady prawnej uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, której punkt 1. stanowi, że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów, natomiast w myśl punktu 2. w razie niemożności ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Przyjęcie powyższego stanowiska wykluczało przyjęcie, że sporna umowa kredytowa pozostaje w mocy w sytuacji, gdy powodowie w skardze kasacyjnej podnieśli stosowny zarzut.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku.

Kontrola dokonywana przez Sąd Najwyższy na skutek zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma charakter formalny, koncentrujący się na przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w kompetencje merytoryczne sądu drugiej instancji. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia na orzeczenie o uchyleniu wyroku (postanowienia) sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy poddaje kontroli prawidłowość stwierdzenia nieważności postępowania przez sąd drugiej instancji, a jeżeli przyczyną orzeczenia kasatoryjnego były przesłanki określone w art. 386 § 4 k.p.c., bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował wskazane w tym przepisie przyczyny uzasadniające uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji i czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji. Innymi słowy, bada, czy sąd pierwszej instancji rzeczywiście nie rozpoznał istoty sprawy albo czy rzeczywiście wydanie orzeczenia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Dokonywana kontrola ma charakter czysto

procesowy, gdyż Sąd Najwyższy nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację (zamiast wielu zob. np. postanowienia SN: z 25 października 2012 r., I CZ 136/12; z 6 marca 2014 r., V CZ 13/14; z 29 maja 2020 r., I CSK 431/19).

Przyczyną wprowadzenia zażalenia, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., było umożliwienie kontroli prawidłowości stosowania przepisów dopuszczających uchylenie orzeczeń zaskarżonych apelacją, motywowane dążeniem do utrzymania zakładanej wyjątkowości rozstrzygnięć kasatoryjnych (postanowienie SN z 21 maja 2020 r., V CZ 10/20).

Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie może być przy tym utożsamiane ze skargą kasacyjną jak również z zażaleniem z art. 394 k.p.c., rozumianym jako zwyczajny środek odwoławczy. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji ma służyć jedynie skontrolowaniu, czy to orzeczenie zostało prawidłowo wydane. Przy jego rozpoznawaniu Sąd Najwyższy nie bada istoty sprawy, lecz jedynie ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 2 i 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, zamiast – co powinno być regułą – orzeczenia reformatoryjnego (postanowienie SN z 15 grudnia 2021 r., III CZ 30/21).

Kognicja Sądu Najwyższego jako rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest wąska, ograniczając się wyłącznie do ustalenia, czy istniały procesowe podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego czy też sąd odwoławczy popełnił błąd przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej jednej z podstaw orzeczenia kasatoryjnego i poszukiwał podstaw uchylenia orzeczenia poza katalogiem wskazanym w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Oznacza to, iż Sąd Najwyższy rozpatrując zażalenie weryfikuje jedynie, czy doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo wydanie orzeczenia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), bądź też czy miała miejsce nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.). Zażalenie nie jest natomiast środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia, a poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje prawidłowość stanowiska prawnego sądu

odwoławczego co do meritum (postanowienia SN z 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13; z 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15; z 20 lutego 2023 r., III CZ 423/22).

W niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji uchylił zaskarżone apelacją orzeczenie powołując się na zaistnienie przesłanki z art. 386 § 4 k.p.c., wskazując, że Sąd *a quo* nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ uwzględniając powództwo w zakresie żądania głównego (które zostało uznane za niezasadne przez Sąd odwoławczy), nie orzekł o żądaniach ewentualnych.

Pojęcie istoty sprawy odnosi się do jej aspektu materialnego, zaś nierozpoznanie tak rozumianej istoty sprawy ma miejsce wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zamiast wielu zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 1 marca 2023 r., III CZ 285/22).

Z nierozpoznanie istoty sprawy mamy również do czynienia, jeżeli sąd rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej i prawnej niż zgłoszona w pozwie lub nie rozważył wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia będącego przedmiotem sprawy. Innymi słowy, nierozpoznanie istoty sprawy polega na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania pozwu (wniosku w postępowaniu nieprocesowym), tj. niewyjaśnieniu i pozostawieniu poza oceną okoliczności faktycznych, stanowiących przesłanki zastosowania normy prawa materialnego, będącej podstawą roszczenia.

W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji uwzględnił żądanie główne zgłoszone przez powodów, w związku z czym bezprzedmiotowe było orzekanie o żądaniu ewentualnym. Nie sposób zatem uznać, aby Sąd *a quo* nie rozpoznał istoty sprawy.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 3 lipca 2024 r., III CZP 61/23, jeżeli sąd drugiej instancji, w wyniku rozpoznania apelacji od wyroku uwzględniającego żądanie główne, uznaje to żądanie za niezasadne, powinien zmienić zaskarżony wyrok, oddalając żądanie główne i oznaczając zmieniony wyrok jako częściowy,

oraz uchylić zawarte w nim rozstrzygnięcie o kosztach procesu. W takim wypadku sąd drugiej instancji pozostawia rozpoznanie żądania ewentualnego sądowi pierwszej instancji.

W niniejszej sprawie Sąd odwoławczy zmienił wyrok Sądu *a quo* i oddalił powództwo jedynie co do jednego z roszczeń składających się na żądanie główne, tj. roszczenia o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego. Sąd *ad quem* nie oddalił natomiast powództwa co do roszczenia pieniężnego składającego się na żądanie główne, lecz uchylił w tym zakresie wyrok Sądu pierwszej instancji. Tymczasem uznając, że brak jest podstaw do uznania umowy kredytu za nieważną, Sąd odwoławczy powinien zmienić wyrok Sądu pierwszej instancji również w zakresie punktu 2. i oddalić roszczenie oparte na założeniu nieważności umowy kredytu oraz oznaczyć zmieniony wyrok jako częściowy, uchylając jednocześnie zawarte w nim rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Rozpoznanie żądania ewentualnego powinno natomiast zostać pozostawione Sądowi pierwszej instancji.

Pozostawienie rozpoznania żądania ewentualnego sądowi pierwszej instancji nie jest równoznaczne z przekazaniem mu sprawy do ponownego rozpoznania w rozumieniu art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Sąd pierwszej instancji nie rozpoznawał dotąd żądania ewentualnego, w związku z czym nie może go rozpoznawać „ponownie”, a sytuacja jest w tym przypadku identyczna z sytuacją powstałą w innych przypadkach wydania przez sąd drugiej instancji prawomocnego rozstrzygnięcia co do niektórych z żądań pozwu, gdy o pozostałych żądaniach nie orzekał jeszcze sąd pierwszej instancji (uchwała SN z 3 lipca 2024 r., III CZP 61/23).

Konkludując, w rozpoznawanej sprawie nie było podstaw do wydania przez Sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 2 w zw. z art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[a.ł]